

lyén levő nyíláson, az *f* csövön, kifoly. Ezen eljárás útján — mely csak egynehány percig tarthat — a szén által visszatartott tisztátalanság eltávolíttatik.*

A készüléket a helyhez mérve úgy állíthatjuk fel, a mint czélunkra legalkalmasabb. A szűrőt állványra helyezük, míg e fölé a megszürendő víz tartója oly magasra helyeztetik, hogy csapját kényelmesen össze lehessen kötni a szűrő *h* csövével; másrészt meg gondot fordítunk arra, hogy a szűrő csapja alá oda illeszthessük a vízfogó edényt, mely a megszürt tiszta vizet fogadja magába.

Első napon a víz talán még nem tiszta, de már a második napon kristálytiszta, jó, egészséges vizet iszunk.

Közli: TENYÉR PÉTER.

(5.) A HARTINGER-FÉLE GAZDASÁGI TÁBLÁK nem csak gazd. tanin-

* A jelen czikk elején idézett forrás a szén megtisztítására csakugyan ezt a módot ajánlja. Mi azonban erős kétségben vagyunk arra nézve, hogy ily módon az esetleg szerves anyagokkal is fertőzött szén meg lehessen tisztítani és ismét teljesen használhatóvá tenni. A szénet legbiztosabban úgy lehet megtisztítani és belőle a szerves anyagokat eltávolítani, ha — a szűrőből kivéve — megszáritjuk, s azután zárt edényben kiégetjük. A jelen esetben, minthogy aránylag olcsó anyag, t. i. a szén használtatik, legczélszerűbb változtatás alkalmával a régít mindannyiszor frisszénnel felcserélni. Bővebb felvilágosítást ad e tárgyról Wartha értekezése „A vízről, közegészségügyi szempontból“ melyben a Busse-féle szűrő is meg van ismertetve. (Természettudományi Közlöny, 1873. januári füzet.) Szerk.

tézetek, népiskolák és egyéb tanodák számára nagyfontosságú és tanulmányos taneszközök, hanem a gazdának igen alkalmas szobafal díszítésül is szolgálhatnak.

A gazdasági táblák ábrái kivétel nélkül művészi kivitelűek, s igen czélszerűen vannak kiválasztva, a szöveget pedig, a német eredeti felhasználásával a vallás- és közoktatási miniszterium megbízása folytán és felülvizsgálatának fenntartása mellett, a keszthelyi m. kir. gazd. tanintézet tanárai dolgozzák át, különös tekintettel hazai viszonyainkra.

A táblák szövege a német eredetin kívül olasz, lengyel, cseh, szerb, román és szlovén fordításban is megjelent és a különböző nyelveken most már több mint 100.000 tábla forog közkezen.

A magyar kiadásból megjelent eddig:

Alagsövezés, átdolgozta Balás Árpád.

Rétöntözés „ „ „

Dohánytermelés „ „ „

Lentermelés „ „ „

Baromfi-tenyésztés, két

tábla, átdolgozta . . Soos Mihály.

Hasznos és nem hasznos

madarak, két tábla,

átdolgozta Soos Mihály.

A többi táblák átdolgozása folyamatban van. — Mindenik tábla egyegy bevégzett egészet képez, s ára egyenként 1 frt., mely ár, a kivitel és költséges előállítás tekintve, csekélynek mondható. Kaphatók minden hazai hiteles könyvkereskedés útján.

Közli: B. A.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

X. TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLY.

Az egyetem vegytani intézetében 1875 február 7-ikén, d. u. 6 óraker.

Thannoffer Lajos, múlt január 9-ikén tartott előadásának kiegészítéseül ezalkalommal a „*vérkeringésről*“ tartott számos mutatvánnyal egybekapcsolt előadást.

XVII. SZAKÜLES.

A m. tud. Akademia heti üléstermében, 1875 február 17-ikén.

Elnök: Than Károly.

Staub Mór cz két növényfejlődési jelenségről értekezett. Előterjesztései a következők:

(I.) *A veres áfonya (Vaccinium Vitis idaea L.) virulása ideje.* — Hazánk és majdnem egész Európa ernaős erdeiben turfás helyeken egészen 6000 lábnyi magasságig el van terjedve a kellemetes ízről ismeretes vörös áfonya. Erről W. O Focke (Abhandl. des naturw. Vereines zu (Bremen, 3 kötet, IV. füzet 551 l.) azt írja, hogy ez Németországban évenként kétszer virítana és kétszer hozna érett termést. Ezt legalább Németország egész éjszaki nyugati részéről biztossággal állíthatja, és úgy véli, hogy ugyan ezt Németország egyéb részeiben is lehetne tapasztalni; a legelső szedés július végén és augusztusban, a második november elején történik; a két időköz közé eső hat hét alatt friss áfonyát nem lehet találni. Ha sonlóképen a virítási idők is határozottan el vannak egymástól különítve; az első májusra, a második augusztus elejére esik. Focke ez alkalommal azt is említi, hogy a vörös áfonya az egyedüli német növény volna, mely ilyen magatartást mutat, noha több növény ismeretes, mely egész nyáron át virágzik és melynél egy időben virágokat és érett terméseket lehet találni, de kétszeri szabályos virág- és termésfejlődés egy németországi növényről sem ismeretes. Az áfonya észak felé messze el van terjedve, tehát oly vidékeken is előfordúl, hol a nyár rövid tartama miatt már előre is állítható, hogy ott a meleg évszak nem elegendő, hogy egyszerűen többször fejleszzen virágokat és terméseket. Hogy Focke a kétszeri virítás határát megtalálja, már évek előtt keresett felvilágosítást a növénytani irodalomban, de hiába; a legelső adatot e tekintetben Aresching tanárnak köszöni, ki Svédország déli részében az áfonyának kétszeri virításáról semmit sem tud. Ott e növénynek termései szeptemberben érnek meg, nem minden ok nélkül hiszi tehát Focke, hogy a német és a svéd növény között faji különbség létezik; miután az éghajlati viszonyok maguk nem magyarázhatják meg a jelenséget. Még magában Dániában is, úgy látszik, csak egyszer virít az áfonya, miután Longe „Håndbog i de Danske Flora“ című munkájában a virítási idő június-júliusra van téve, tehát épen azon időszakra esik mely Németország fennlebb említett részében az első és második virítási idő köze.

Hasonló adatokat talált Focke angol florákban. Focke tehát a következőkérdéseket veti föl: Hol van a kétszeri virításnak határa? Vannak-e vidékek, hol ezen növény kétszer virít, de közönséges években csak egyszer hoz érett termést? Milyen magatartást tanusítana az egyszer virító svéd növény, ha Németországba ültetnék át? Milyen magatartást mutat ezen növény Amerikában különböző szélességek alatt? E növények nálunk észlelt magatartása után én is tudakozódtam. Úgy látszik, hogy a pontoszedos tartományokban sem ismerik szomszagos a növény virítási idejét. Ne il reich „Flora von Niederösterreich“ című munkájában a virítási idő májustól júliusig van megjelölve. Fritsch „Normaler Blütenkalender von Österreich-Ungarn, reduzirt auf Wien“ cz. művében a kérdéses növény virítás idejének kezdete május 10-ikére van kiszámítva, és daczára annak, hogy ezen jegyzetek majdnem az összes osztrák-magyar monarchia minden világ-tájban felkő pontjain tett phaenologiai észleletek alapján történtek, a másodszeri virítás sehohsem észleltetett. Végre még saját művében (Magyarországon 20 éven át tett phaenologiai észleletek összeállítása*) kerestem ezen növényre vonatkozó jegyzeteket.

Összesen öt helyen észleltetett ezen növény, ú. m. Rozsnyón 1849-ben, a mikor is május 6-ikán kezdett virítani; gyümölcserése 1866-iki észlelet után augusztus 14-ikére esett. Löcsén 3 évi észleletek szerint (1858—1860) május 29-, 14-, és 18-ikára; Felső-Lövön 1860-iki észlelet szerint május 1-rére; Felkán 1860-ban május 28-ikára és Besztercebányán 3 éven át (1855—1857) az áfonya virítási ideje a következő időpontokra esik: június 27-, 25- és 17-ikére; gyümölcserése pedig 1855-iki észlelet szerint augusztus 25-ikére. Besztercebánya Ferrótól 42° 13' hosszúság és 47° 7' szélesség közt 348.42 méternyi magasságban fekszik, évi hőmérséki közzepe 6° C., és midőn a fennlebb említett adatot tekintetbe veszszük, miszerint Dániában az áfonya virítási ideje június és júliusra esik, akkor valószínű is, hogy ezen növény Besztercebányán és Dániában egy és ugyanazon időben virít. Érdekes lenne e két vidéken tett phaeno-

* Kézirat a k. m. Természettudományi Társulat könyvtárában. Szerk.

logiai észleleteket egymással összehasonlítni.

(II.) *Némely növény rendellenes virítása.* — A lefolyt 1874-ik évben a Duna jobb partján phaenologiai észleleteimet folytatván, június havában sajátos jelenséget tapasztaltam. Mielőtt ezt előadom, röviden ezen említett év virítási viszonyairól akarok megemlékezni.

Ez év január hava hőmérsékének közepe -1.5° C. volt, de csak utolsó napjaiban hullott e télnek egyáltalában legelső hava. Azt későbbben esőzések követték, úgy hogy e 3 hónap (január, február, márczius) összes csapadéka 71 mm.-re rúgott. Márczius hava különösen váltakozó hőmérséki viszonyai által tünt föl; háromszor süllyedett 0° alá, és ugyanannyiszor emelkedett megint; míg végre a hónap vége felé 0° fölötti állását megtartotta. A virány e hónapban az 1873-ik évhez képest három héttel későbbben fejlődött. Aprilishő elejétől kezdve a hőmérsék tetemesen növekedett, de csekély volt a csapadék mennyisége, mely e hónapban összesen csak 21 mm.-t tett. A virány így 107 nappal későbbben fejlődött mint 1873 aprilisban; végre a hónap 28—29-ike közti éjjel jókora fagy állott be, mely a növényzetben érezhető kárt okozott. Május még utótelet is hozott. 10-ikétől kezdve esett az eső (a csapadék összes mennyisége 540 mm.); a hőmérő mindinkább alább szállott, úgy hogy a 18—19-ik közti éjjel a hegyeken havazott és fagyott. A növény 64 nappal későbbben fejlődött mint 1873 május havában. Június időjárása már kedvezőbb volt a növényzetre; eső és verőfényes napok váltották föl egymást.

Az e hónapban és az 1873-ban ennek megfelelőleg észlelt növények virítási idejét a következőben közöljük:

	1874:	1873:
Calamintha Acinos.	jun. 27.	máj. 28.
Carduus acanthoides	" 24.	" 14.
Centaurea scabiosa	" 10. jun.	4.
Dianthus plumarius	" 24.	" 18.
Doryenium pentaph.	" 3.	" 16.
Hypericum perforatum	" 20.	" 16.
Linaria genistifolia	" 24.	" 4.
Ligustrum vulgare	" 6.	" 2.
Melilotus officinalis.	" 3.	" 4.
Melampyrum arvense.	" 24.	" 16.
Potentilla argentea.	" 6. máj.	31.
Sedum acre	" 3. jun.	4.
Tilia parvifolia	" 6.	" 9.
Urtica dioica	" 20.	" 16.
Vitis vinifera	" 7.	" 15.
Xeranthemum annuum	" 24.	" 25.

Ezen összeállításból kitűnik, hogy a

növények, melyek mindkét évben majdnem ugyanazon helyeken észlelettek, milyen sajátosság különbséget mutatnak a két év virítási idejében. Míg kilencz-nél a különbség 4—8 nap között ingadozik, addig két növény (Melilotus officinalis és Sedum acre) még 1 nappal előbb virítottak mint 1873-ban; de legfeltűnőbb e körülmény a következőknél: Calamintha acinos, mely 30 nappal, Carduus acanthoides, mely 41, Linaria genistifolia, mely 20 nappal későbbben, Dorycnium pentaphyllum ellenben 13 nappal előbb virítottak mint 1873-ban. Első pillanatra hajlandó voltam e tűneményt észlelési hibából eredőnek tekinteni, de két, nálunk annyira elterjedett növénynél, mint a minők Carduus acanthoides és Linaria genistifolia, különösen ott, hol különben is az észlelés szándékából rándulunk ki, hiba oly hamar nem képzelhető. Mily nagy volt tehát meglepetésem, midőn kevés idő múltával Simkovits Lajos, egyetemi tanársegéd úr, azt közli velem, hogy június havában a botanikus kert növényein is azt vette észre, hogy némelyek sokkal előbb, mások sokkal későbbben virítottak, mint a lefolyt 1873-iki évben. Ezen közlemény birt engem leginkább ezen megfigyelések publikálására. Hol keresüsk most ezen jelenség okát? Az 1873-ik évi május hőmérséke az által tünt ki, hogy keveset változott, majdnem megszakadás nélkül emelkedett mindinkább magasabbra egészen 18-ikáig, ezután egy keveset süllyedett, de közepe mindig a 8° fölött maradt, daczára a gyakori esőzéseknek; hasonlót mondhatni június haváról, melynek hőmérséki közepe 18.7° volt. Az 1874-iki május első felében 5.9 fokról emelkedett 17.9° -ra, de csakhamar süllyedt megint 5.4 -re, emelkedett aztán ismét annyira, hogy június 8-ikán 25.2° ra jutott, de csakhamar megint alább szállott 8° -ra, úgy hogy június 15-ikén 17.40 volt, de már következő nap megint 24.1° -ra emelkedett. Ezen időszak alatt igen kevés volt a csapadék mennyisége. Kérdezhetjük e szerint: vajjon a növény rendes fejlődése csak a faj melegsükségletének határa'n belül történik e? — vagy a hőmérsék bizonyos foka, mely ezt föltűnően nem módosító esőzésekkel jár, idézi-e elő a növény rendes fejlődését? — vagy a mint én gyanítom: a hőmérsék szabályos előhaladása, ha mindjárt nagyobb fokokat ér is el, mozdítja-e elő a növény virágának fejlődését? Mindenesetre érdekes, hogy egy és ugyanazon vidék növényei különböző igényeket tanúsítanak nedvesség és melegség iránt.

(III.) Dr. H ó g y e s E n d r e : „Kísérletek a köhögésre vonatkozólag.” — Az előadó megismerteti K o h t s kísérleteit (Virchow, Archiv 1874), melyeket ő a budapesti egyetem gyógyszerintézetében ismétel, s a mely kísérleteknek czéljok az volt, hogy közelebbről meghatározzák a légutaknak azon tájékait, melyeknek izgatására köhögés keletkezik.

Kohts a maga vizsgálataira kutyákat és macskákat használt, köhögést előidézni ingerül mechanikai, vegyi, villanyos ingert alkalmazott, s köhögésnek csak azon szakgatott kilégző mozgásokat tekintette, melyek alkalmával a köhögés sajátzerű detonatiója volt hallható. Előadó e kísérletek ismétlésénél kizárólag kutyákat használt, s a köhögés előidézésére mechanikai ingert alkalmazott. E kísérleteknek eredménye a következő pontokban foglalható össze:

1) Legkönnyebben és legerősebb köhögést lehet létrehozni a gége izgatására. Azonban a gégenek nem minden része felel köhögéssel az izgatásra. Legérzékenyebb a kánporczok közötti rész, míg a hangszálagok szabad szélei e tekintetben érzéketlenek (minek megfelel az a kórodai tapasztalat, hogy a hangszálagokon üllő állképletek nem képeznek ingert a köhögésre). Érzékeny részek azonkívül a *nyelvgegefedői ráncz* (plica glosso epiglottica) a *kán-gége fedői ráncz* (plica aryepiglottica) s a gégefedő szélei különösen a kán-gégefedői szalagba való átmenetnél. E tekintetben általában meg egyeznek a kórúvutak nézetei. Kohts a fentebbi részletességgel vizsgálta a kérdést. Előadó saját kísérletei alapján megállapíthatja ez adatokat.

2) Köhögést lehet gerjeszteni a légcső és hörgők nyákhártyájának izgatására. Erre vonatkozólag G r e e n, B l u m b e r g az előbbeni kutatók közül negatív eredményre jutottak; míg L o n g e t, S c h i f f, N o t h n a g e l, K o h t s, és velük együtt előadó határozott köhögést volt képes gerjeszteni. Legérzékenyebb rész itten a bifurcatió helye, melynek izgatása majdnem oly heves köhögést gerjeszt, mint a kánporczok közötti részletnek izgatása.

3) Magának a tüdőgyurmának izgatására előadó nem kapott köhögést.

4) Hasonlóképen nem volt képes előadó köhögést gerjeszteni a bázsing külső felületének izgatására, melyre K o h t s köhögést kapott.

5) Köhögést lehet gerjeszteni a fali mellhártya mechanikus izgatására, mit K o h t s-al együtt előadó N o t h n a g e l-lal szemben megállapíthat.

6) Gyenge, egyes lökésekben mu-

tatkozó köhögés támad a hátsó garatfal és a lágy szájpad belső felületének izgatására.

7) A gyomornak izgatására sem belül, sem kívül nem lehet köhögést kelteni. A gyomor-köhögésnek tehát nincsen kísérleti alapja.

8) Nem lehet eldönteni, hogy a szív-utóköz izgatására támad-e köhögés vagy sem.

9) A légző mozgásoknál közreműködő idegek izgatására vonatkozólag következők állanak:

a) köhögést gerjeszthet magának a bolygó idegtörzsnek izgatása. Erre vonatkozólag előadó megegyezik K r i m e r, C r u v e i l h i e r, R o m b e r g és K o h t s véleményével, L o n g e t és N o t h n a g e l ellenében;

b) hasonló történik a bolygó ideg garati ágának izgatására;

c) a felső gégeideg izgatására előadó nem volt képes köhögést gerjeszteni; s így e tekintetben N o t h n a g e l mellé csatlakozik K r i m e r, R o s e n t h a l S c h i f f, és K o h t s ellenében. Úgy, hogy e szerint ez idegnek csak a nyákhártyában szétterülő idegvégei szereplnének a köhögés kiváltásánál;

d) az alsó gégeideg izgatására köhögést nem kapott, csak a kilégzés alkalmával egy mély bugó hangot, úgy hogy az alsó gégeideg izgalma csak a köhögés hangjára lehet befolyással, de nem idézhet elő köhögést. E tekintetben előadó K o h t s és K r i m e r mellé csatlakozik, C r u v e i l h i e r, R o m b e r g és B u d g e ellenében;

e) ha a felső gégeideg átmszétlik, a gége elveszti ingerlékenységét. Hasonló történik a légcsővel és hörgőkkel, ha a bolygó idegtörzs metszetik át.

10) Köhögést lehet előidézni magának a 4-ik agygyomrocsony fenekének izgatására is, még pedig úgy látszik, hogy azon központok, melyekből a köhögő kilégző mozgások kiindulnak, fenntebb esnek, mint a belégző izmok központjai.

11) Előadó ezenkívül kísérleteket tett a homlokagy-tekérvények villamos izgatásával is, melyek egyes részeiben léteznek, F e r i e r és H i t z i g vizsgálatai szerint, azon végső főközpontok, melyekből az akaratlagos beidegzési ingerület kiindul. E kísérletnél csakugyan találta, hogy a hátsó homloktekérvény egyes helyeinek izgatására külön-külön izomcsoportok hozhatók működésbe; így megtalálta azon helyet is, hol a köhögésnél közreműködő hasizmokat lehet összehúzódnásra gerjeszteni. Ezen hely izgatására csakugyan keletkeztek több szakaszban ismétlődő kilégző mozgások, de a

köhögés sajátzerű detonatiója nélkül, holott ugyanez állatnál ugyanakkor még a gégből a leghatározottabb köhögést lehetett gerjeszteni:

Előadó végre fölemlíti *Wolkeinstein*-nak legújabb kísérleteit (*Centralblatt f. die Med. Wissensch.* 1874 nov. 21), melyek annak eldöntésére tétettek, hogy mily gyógyszereknek van tudományos jelentőségük a görcsös köhögés (*tussis convulsiva*) gyógykezelésében. Ő azon felvételtől indult ki, hogy a görcsös köhögés a felső gégeideg izgalmi állapotánál jön elő, azért oly szerek után nézett, melyek csökkenteni képesek az ezen idegek által ellátott tájékok érzékenységét. E czélból elbódította az állatot (kutyát, macskát, tengeri nyulat) egészen a reflex ingerlékenység megszűnéséig, s vizsgálta, hogy ama tájékok ingerlésére keletkezik-e köhögés, vagy sem. Azt találta, hogy egyes

bódító szereknél, a teljes bódulás daczára, heves köhögés lépett fel, míg más szerekkel való bódításnál a reflex ingerlékenység vagy teljesen, vagy jó részben kialudt. Leginkább volt képes megszüntetni a gégyákhrtyájának ingerlékenységét minde- nek előtt a *morphium*, azután a *chloralhydrát* és *bromkálium*. A *hydrocyan*-készítmények nem mutatkoztak olyan sikereseknek, mint a *morphium*. A *belladonna* épen hatálytalan volt. A *chloroform*, *aconit*, *hyoscinus*, és *absolutalkohol*nak semmi sikerük sem volt. Ezek szerint *W.* legész- szerűbbnek tartja a görcsös köhögésben a gégyákhrtyája érzékenységének csökkentésére a *morphiumot*, *chloralhydrátot* és *bromkáliumot*.

(IV) A negyediknek bejelentett elő- terjesztés az előadó megbetegedése miatt más alkalomra halasztatott.

XVIII. V Á L A S Z T M Á N Y I Ü L É S

1875 február 17-ikén.

Elnök: *Thán Károly*.

A titkár fölolvassa a Közgyűlésen megejtett választások eredményét és bé- jelentí egyszerűsind, hogy *Heller Ágost* úr mint könyvtárnok, és *Gönczy, Schenzl* és *Hidegh urak* mint új választmányi tagok nyilatkoztak, hogy megválaszta- tásukat elfogadják. — Tudomásul vétetik.

A titkár jelenti, hogy a bécsi cs. kir. „*Geologische Reichsanstalt*“ a múlt január 5-ikén fennállásának 25 éves for- dulóját rendkívüli közüléssel ünnepelte meg, melyre a k. m. Természettudományi Társulatot is meghívta. Ez alkalommal *Thán Károly* elnök úr, előlegezve a választmány beleegyezését, a társulat nevében táviratilag fejezte ki üdvözlését a „*Geol. Reichsanstalt*“-nak. — Helyes- lőleg tudomásul vétetik.

A könyvkiadó bizottság részéről a titkár előterjeszti a „természettudományi könyvkiadó vállalat“ második ciklusá- nak Előrajzát. — A választmány ez Elő- rajzot egész terjedelmében elfogadja, és a bizottság ajánlata alapján elrendeli, hogy az minden társulati tagnak meg- küldessék.

Fölvolvastatik *Schenzl, Heller* és *Konkoly urak javaslata a hulló- csillagok megfigyelésére* felállítandó állomások érdekében. A bizottság legalább 5 figyelő állomás fölállítását ajánlaná, melyeknek felszerelésére:

egy-egy meteoroscop . . . à 70 frt.
 „ „ duplex-óra . . . à 40 „
 „ „ átmeneti prisma à 60 „

összesen 170 frt.

lenne fordítandó. Szükséges lenne to- vábbá a szervezendő állomások geo- graphiai fekvését meghatározni — és a műszerek használatára utasítást készí- teni a figyelők számára. — A választ- mány a bizottság jelentését tudomásul veszi s részletesebb tárgyalás végett az állandó physikai és meteorologiai bi- zottsághoz teszi át. Elhatározza azonban a választmány, hogy az előmunkálatok, úgy mint a geographiai helymeghatáro- zások és az utasítás elkészítése még a jelen évben — ha lehet e nyár folytán — foganatba vétessenek, s ezeknek költ- ségei az országos segélyből lesznek fe- dezendők.

Herman Ottó Doroszlóról be- küldi a társulat megbízásából készített műve „*Magyarország és Erdély pökfau- nája*“ első felét (általános rész), mely a bevezetésen és előszón kívül az irodal- mat, a morphológiát, biológiát és ana- tomiát foglalja magában, X külön tábla- rajzzal. — Tudomásul vétetik és a mű ezen része megbirálás végett *Dr. Margó Tivadar* és *Kriesch János* választ- mányi tagoknak adatik ki.

Az idei ásvány- és földtani nyílt pályázat ügyeinek intézésére 5 tagú bi- zottság nevezetik ki. A választmány ásvány- és földtani szakának négy tagja: *Dr. Szabó József*, *Dr. Krenner József*, *Dr. Hofmann Károly* és *Hantken Miksa* urak és *Petrovits Gyula* másodtitkár.

Ónody Bertalan folyamodást

intéz a társulathoz, melyben kéri, hogy legközelebb megkezdendő Közép-Ázsiai utazására adatnék számára ajánló levél, melynek segédelmével az utazására szükséges előtanulmányokat az orosz természettudósok, társulatok és muzeumok közrejárujtával annál sikeresebben megtehesse. — A behatóan indokolt folyamodvány és az első titkár nyilatkozata alapján az ajánló levél kiadásába a választmány beleegyezik.

A „Kecskeméti-vidéki természettudományi társulat“, mely a múlt május hónapban alakult, s alapszabályai már látta-moztattak, jelenti, hogy működését a múlt októberben szak- és népszerű fölolvások tartásával megkezdette; jelenleg már 53 tagja van, és saját bérelt helyiségében könyvtárának alapja is meg van vetve. A kecskeméti-vidéki term. tud. társulat ajánlja magát a k. m. term. tud. társulat figyelmébe. — Örvedetes tudomásul vétetik és elhatározatik, hogy átiratilag küldessék át társulatunk üdvözléte s fejeztessék ki, hogy tőlünk tel-

hetőleg igyekezni fogunk a kecsk. v. t. társulatot nemes törekvésében támogatni. A készletben levő kiadványok megfognak küldetni számokra (kivéve a k. k. vállalatéit) s viszont felkérendők lesznek, hogy fölolvásait — a mennyiben közlésüket ohajtanák, de alkalmas tér nem áll rendelkezésükre esetleges közlés végett küldének be hozzánk.

A Bugát-Schuster dijakra pályázó, de jutalmat nem nyert művek szerzői a pályaművek kiadását kéri. — Minthogy a pályaművekről készült bírálatoknak épen e művek képezik alapját, s azoknak kiadása után a bírálatok helyességét nem lehetne igazolni, elhatározatik, hogy a pályaművek nem adatnak ki, hanem az eddig követett módon továbbra is a társulat levéltárában fognak őriztetni. Megengedtetik azonban hogy — ha oly megbízottak jelentkeznek, kik a szerzőtől nyert megbízatásukat igazolni képesek, — a pályaműveket a társulat hivatalos helyiségében leirhatják.

(Vége a jövő füzetben.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

(Válaszok a szerkesztőséghez intézett kérdésekre.)

(1.) EBÉD UTÁN PIHENNI KELL-E VAGY MOZOGNI? Egy vidéki társaságban beszélgetés közben szóba jött; vajjon étkezés után pihenni jobb-e vagy mozogni, értvén a mozgás alatt munkát, még pedig mind testi, mind szellemi munkálkodást. A társaságnak azon része, mely az erősebb nemhez tartozik, a mozgás mellett emelt szót, míg a gyengébb nem a nyugalmat tartotta czélszerűbbnek, mind az izmoknak, mind az agynak működésére nézve. Szó szót váltott, mindenik fél érveket hozott fel egymás ellen és czáfolni igyekezett a másikat; tisztába azonban még sem jött a dolog. Az erősebb nem maradt ugyan a csataterén, de a gyöngébb nem is ovatosan és rendben vonult vissza az élettan sánczai közé, honnan a vita eldöntésére a következő kérdéseket intézte hozzánk:

1. Létezik-e valamely összeköttetés az agy és a gyomor között, — és milyen?

2. Tele gyomornál az agyműködés erőletése van-e befolyással az emésztés működésére?

3. Az erőltetett szellemi munka mi befolyással van a gyermek egészségére és kedélyére?

E kérdések sokkal tágabb körben mozognak ugyan, semhogy a rendelkezésünkre álló tér korlátolt volna miatt bővebben fejtegethetők; szolgáljanak

azonban a jelen esetben figyelembe veendő körülményekre nézve rövid tájékozásul a következő megjegyzések.

Az első kérdésre vonatkozólag a boncztan adja meg a választ. A központi idegrendszer a bolygó idegek keresztül van összeköttetésben a gyomorral. Hogy azonban a bolygó idegek befolyással vannak-e a gyomor-nedv — mely mint ismeretes egyike a legfontosabb emésztő folyadékoknak — elválasztására és így a gyomor emésztésére? élettanilag ez idő szerint még nincsen tisztába hozva. Némelyek azt mondják, hogy igen, míg mások kétségbe vonják ezt az állítást, mivel a gyomornedv elválasztásában semmi nemü zavar sem lép föl még akkor sem, ha elő állatban a bolygó idegek keresztül metszenek. Hogy a központi idegrendszer befoly valamiképen a bolygó idegen át a gyomor működésére az bizonyos, mert nem képzelhető, hogy a tényleges boncztani összefüggésnek célja ne legyen; de, hogy miben mutatkozik ezen élettani hatás, azt ismereteink jelen állásában még nem tudjuk meghatározni.

A második kérdésre vonatkozólag azon rövid reflexiók szolgálhatnak irányadóul, melyek e Közlöny 1874 novemberi (63-ik) füzetének élettani rovatában hozattak fel, hol arról volt szó hogy

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.